

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening
for Helsinge og Omegn

Annisse – Helsinge – Mårum – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

April 2023

Spare- og Lånekassen Kronborg Vestre Birk
Vestergade 21, Helsinge, 1950-60

Foto fra Gribskov Arkiv

Referat af ordinær generalforsamling den 28.01 2023 kl. 14.00 i Helsingehallerne

19 personer mødt inkl. bestyrelsen og Erik Larsen

Formand Poul Erik Thomsen bød velkommen og henviste til den udsendte dagsorden.

Valg af dirigent: Finn Klitgaard der erklærede generalforsamlingen for lovligt indvarslet.

Dirigenten gav ordet til formanden, som gennemgik den udarbejdede beretning og redegjorde for foreningens virksomhed i 2022. Efter en god og fyldestgørende fremlæggelse, blev beretningen godkendt uden bemærkninger.

Kassereren Finn Klitgaard gennemgik det reviderede regnskab. Budgettet er stramt, men det holder. Ingen bemærkninger, regnskabet godkendt.

Kontingent fortsat 150 kr.

Der var ingen fremsendte forslag.

Genvalgt blev: Aase Bomholdt, Willy Larsen og Poul Erik Thomsen. Valg af 2 suppleanter til bestyrelsen: Kaj Bang og Bjarne Jørgensen. Erik Larsen blev genvalgt som revisor

Efter kaffepause blev emnet "eventuelt" taget op. Finn efterlyste emner til 50 års jubilæet. Der blev talt om en reception m.m. Kaj Bang mente det godt måtte koste noget. Niels Andersen mente vi skulle bruge arkivet, hvortil Aase Bomholdt oplyste, at det var dårligt at tage til Græsted, når foreningen hører til i Helsingehallerne.

Søren Nielsen foreslog, hvis muligt, et besøg på arkivet, selvfølgelig i åbningstiden, hvor ansatte kan hjælpe de medlemmer som ønsker at deltage.

Der blev efterlyst en bedre annoncering, så nye borgere kunne blive interesseret. Diskussion om kommunesammenlægningen, nu Gribskov kommune.

PE anbefalede 2 årbøger vedr. Helsingehallerne som kan lånes på biblioteket.

Referent Eigil Møller

Fortælling om Spare- og Lånekassen for Kronborg vestre Birk, forsat fra medlemsbladet i december:

Ny Sparekasselov i 1920:

De bestående sparekasser skal nu styres af et **tilsynsråd** på mindst 7 medlemmer, hvoraf justitsministeren skal vælge det ene. Tilsynsrådet vælger selv en eller flere direktører.

I Helsingør Sparekasse vedtages det, at direktionen skal bestå af 2 medlemmer, hvoraf det ene skal være kasserer, og tilsynsrådet skal bestå af 9 medlemmer.

Til direktion vælges:

Sagfører H. Marius Nielsen, som også er Formand for Sparekassen samt Rasmus Nielsen, som er sparekassens mangeårige kasserer.

Som ministeriets repræsentant i Tilsynsrådet valgtes gårdejer Niels Jensen Nielsen, Horsebjerggård, Ramløse.

Tilsynsrådet:

Ved 75-års jubilæet i 1937 består Tilsynsrådet af:

Niels Jensen Nielsen, Horsebjerggård, Ramløse, som også bestrider en lang række andre tillidsposter, bl.a. en tid som næstformand for Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning.

Husejer Rasmus Nielsen, Tidligere gæstgiver og kroer i Helsingør 1883—1898, siden købmand i Tibirke og landbruger i Helsingør, kasserer i sparekassen, medlem af direktionen og nu medlem af tilsynsråd. Sognefoged i en årrække.

Fhv. Gårdejer Laurits Larsen, Rørmosegård, Strand Esbønderup, Medlem af tilsynsråd fra 1920, senere også bestyrer af filialen i Gilleleje i en del år.

Gårdejer Lars Nielsen, Valby, medlem af tilsynsrådet fra 1930, samt medlem af Helsingør-Valby Sogneråd og skolekommissionen.

Sognefoged Niels Sylvest, Tibirke, medlem af Tilsynsrådet 1928. Sognefoged i Tibirke fra 1917, medlem af Vejby-Tibirke Sogneråd, 1917-25, bestyrelsesmedlem i Strø-Holbo Herreders Elektricitetsforsyning 1922-35.

Bødkermester Albert Heintz, Helsinge, medlem af Tilsynsrådet fra 1932, formand for Håndværkerforeningen, bestyrelsesmedlem for Teknisk Skole og for Helsinge Elektricitetsværk.

Gårdejer Chr. Nielsen, Pårup, søn af gårdejer Rasmus Nielsen, Fredbogård, Pårup. Medlem af Tilsynsrådet 1932.

Gårdejer Kr. Nielsen, Møllegård, Mårum, medlem af Tilsynsrådet fra 1934, bestrider en del andre tillidsposter.

Gårdejer Jørgen Pedersen, Grønhøjgård, Højbjerg, overtog slægtsgården fra faderen Jens Peter Petersen i 1918 (jvnf. ovenfor), blev valgt til sparekassens Tilsynsråd i november 1936 efter faderens død. Bestyrelsesmedlem i en række virksomheder og foreninger.

Foto (fra Gribskov Arkiv) er taget i forbindelse med Spare- og Lånekassen for Kronborg Vestre Birks 75-års jubilæum 3/2-1937.

Fra venstre:

Rasmus Nielsen, direktør, Helsinge
Else Ågård Andersen, assistent, Helsinge

Laurits Larsen, Gilleleje, medlem af tilsynsrådet

Kristian Nielsen, Møllegård, Mårum

Niels Jensen Nielsen, Horsebjerggård, Ramløse, formand for tilsynsrådet, amtsrådsmedlem

Niels Sylvest, Tibirke, medlem af tilsynsråd, sognefoged.

Andreas Dohn, Helsinge, sparekassedirektør og købmand

Hans Andersen, Skærød, kasserer, gårdejer

Lars Nielsen, Nørrevanggård, Valby, tilsynsråd

Christian Nielsen, Pårup, gårdejer, tilsynsråd

Albert Heintz, Helsinge, bødkermester, tilsynsråd

N. J. Pedersen, Grønhøjgård, Højbjerg, gårdejer, tilsynsråd

Frederik Rasmussen, bogholder, Helsinge (senere direktør)

Åbningstider og Filialer:

Fra starten i 1862 holdt man kontoret på Tinghuset i Helsingø åben den første mandag i måneden fra kl.10 til kl. 12. Senere blev kontordagen ændret til tirsdage.

Der var tidligere åbnet nye sparekasser i Helsingø, Den Sjællandske Bondestands Sparekasse i 1887, og i 1889 kom der en filial af Frederiksborg Amts Spare- og Lånekasse, som desuden fik filialer i Græsted og Gilleleje. Omkring århundredeskiftet var der røster fremme om oprettelse af en bank i Helsingø. Både presset af denne konkurrence og på grund af travlhed på kontorer, blev det i 1902 bestemt at holde kontoret i Helsingø åben både tirsdag og onsdag i alle uger, og fra 1904 blev der indført en daglig kontortid på 1 til 3 timer, senere ændret til 4 timer: fra kl.10 til 12 formiddag, og fra halv tre til halv fem eftermiddag. I 1936 er åbningstid formiddag 10-12 og eftermiddag 14-16 daglig.

I januar 1884 blev der åbnet for indskud i Græsted hver anden tirsdag fra kl.10 til kl. 12. Samtidig udvidede man antallet af direktører med 2 medlemmer med tilknytning til Græsted: Gård ejer Peter Larsen, Alume, og Anders Larsen af Strand Esbønderup.

Både i Helsingø og Græsted holdt man også kontoret åben på markedsdage. Fra 1891 ophørte man med at have åbent på markedsdagene i Græsted, og i marts 1925 blev virksomheden i Græsted lukket helt ned.

Man forsøgte også at åbne i Esrum, på Esrum Kro, samme dage som i Græsted, blot 1 time senere, og Fuldmægtig West fra Esrum indtrådte i direktionen som repræsentant for Esrum og Omegn. Der kom dog ingen kunder i Esrum, og forretningen ophørte igen.

Der var også kontor i Gilleleje. Fra januar 1901 lejede man lokale hos murer Anders Petersen med åbningstid fra kl. 9 til kl. 11. Senere blev det ændret, således at virksomheden foregik

"hos det nærmest boende medlem". Fra 1925, hvor man lukkede ned i Græsted, blev der fast kontortid hver onsdag. Nærmest boende medlem var til sidst Gårdejer Laurits Larsen, men da inspektionen krævede 2 underskrifter i sparekassebøgerne, og aktiviteten ikke var særlig stor, blev virksomheden i Gilleleje lukket ned igen.

Anskaffelse af ejendom i Helsingø: (se foto på forsiden)

Efter at have brugt Tinghuset i Helsingø som hjemsted for sparekassen flyttede man i 1877 til lejede lokaler på den adresse, vi i dag kender som Vestergade 21. Her havde pastor Theillade, som var kapellan i Helsingø, i året 1874 fået opført et hus på en parcel, der var udstykket fra Landagergård. Sparekassen overtog denne ejendom i 1881 for kr. 7.000. Efter en senere ombygning er der på 1.salen blev indrettet en beboelseslejlighed, der ved jubilæet i 1937 bliver beboet af sparekassens pedel.

Omkring 1929 – 1930 har sparekassen natligt besøg af den landskendte pengeskabstyv med tilnavnet "Det borende X". Han slipper afsted med ca. 19.000 kroner, hvorefter sparekassen anskaffer sig et stort skab af panserstål, hvor penge, bøger og dokumenter kan opbevares.

Ca. 1916 - Bestyrelse og personale (foto fra Gråskov Arkiv)

Personerne er, forreste række fra venstre:

Sagfører N.Marius Nielsen, Helsingø.
Sognefoged Rasmus Nielsen, Helsingø
Frk. Jenny Larsen, bogholderske.
Gårdejer P. Jørgensen, Ramløse.
Gårdejer Hans P. Andersen, Holløse.
Gårdejer, sognefoged Lars Jensen, Holt

Bageste række fra venstre:

Gårdejer J.P. Petersen, Højbjerg.
Overlærer Fraas, Helsingø
Købmand A. L. Andersen, Østergade, Helsingø
Gårdejer Ole Nielsen, Mårum.
Karetmager P. Hansen, Gilleleje.
Postekspedient J. N. Jørgensen, Helsingø
Købmand, Sparekassedirektør Andreas Dohn, Helsingø

Personalet:

Som tidligere omtalt er H.H. Jansen den første bogholder i sparekassen. Da han i 1877 bliver direktør, efterfølges han af exam. juris. Lorenzen. Denne har dog en del sygdomsperioder, hvor han afløses af Vejassisten Møller og cand. jur. Hammerich. I 1887 afgår Lorenzen ved døden, og hans efterfølger bliver Hammerich, der fortsætter i jobbet indtil 1889, hvor han fraflytter Helsingø på grund af et andet job.

Sagfører Knud Zahle

I 1889 efterfølges Hammerich af Sagfører Marius Nielsen indtil 1901, hvor Sagfører Nielsen bliver direktør i sparekassen. Nielsen efterfølges i 1901 af Fuldmægtig, cand. jur. Carl Jensen. Han har også en del sygefravær. Derfor bliver der givet fuldmagt til Jenny Larsen, som den første dame, der nævnes blandt sparekassens personale. Hun bliver senere bogholder, men i 1917 forlader hun sparekassen, da hun skal giftes.

Efter Jenny Larsen overtager Fuldmægtig cand.jur. Knud Zahle i 1917 pladsen som bogholder, og han bliver på posten indtil 1927, hvor han overtager Sagfører Nielsen virksomhed. Efter Knud Zahle er Frk. Corneliussen bogholder indtil 1930, hvor Frederik Rasmussen overtager pladsen, som han stadig passer ved sparekassens jubilæum i 1937.

Som man kan se, har det været et meget mandsdomineret univers, og der er ikke nævnt mange kvinder i bogen. Efter at sparekassen i begyndelsen af 1900-tallet har fået længere åbnings-tid og mere arbejde end i de første år, er der dog blevet beskæftiget en række kvinder som assistenter, hvoraf nogle ved jubilæet i 1937 er afgået ved døden og nogle er ophørt på grund af giftermål. Ved jubilæet er frk. Else Andersen ansat som assistent.

Afslutning:

Bogen er skrevet og udgivet i anledning af sparekassens 75-års jubilæum i 1937, og der er derfor ikke omtalt begivenheder efter dette år. Jeg kan dog for egen regning tilføje, at da jeg voksede

op i Helsinge i 1950'erne var det Frederik Rasmussen, der var Sparekassedirektør. Frederik Rasmussen boede privat på Rundinsvej 6, hjørnet af Landagervej og Rundinsvej. Sparekassen

Frk. Corneliussen

Bogholder, senere Direktør Fr. Rasmussen

Frk. Else Andersen

havde stadig sit kontor i egen bygning på Vestergade 21, indtil 1968, hvor den fusionerede og blev en del af:

SKS, Sparekassen København-Sjælland,
som i 1973 blev til SDS, Sammensluttede Danske Sparekasser,
som i 1989 blev til Unibank,
som i 2001 blev til det vi i dag vi kender som Nordea

Igennem årene har der været en del pengeinstitutter i Helsinge, hvoraf kan nævnes:

Bondestandens Sparekasse
Frederiksborg Amts Spare- og Lånekasse
Nordsjællands Bank
Frederiksborg Bank
Landmandsbanken
Andelsbanken
Bikuben
Privatbanken og Kronebanken

Listen er sikkert ikke fyldestgørende, men indeholder de navne, jeg kan huske. Tilbage er der i skrivende stund (februar 2022) tre pengeinstitutter i byen:

Den Danske Bank
Handelsbanken (Den svenske version af "Handelsbanken")
Sparekassen Sjælland.

Kilder:

Bogen "Spare- og Lånekassen for Kronborg vestre Birk", af Førstelærer ved Høbjerg Skole, P. Dahlmann Klausen

Arkiv.DK/Gribskov Arkiv.

Hvor ikke andet er angivet, er foto scannet fra bogen "Spare- og Lånekassen for Kronborg vestre Birk".

Skrevet af Erik Larsen, februar 2022

Sandskolen, beliggende tæt ved Sandkroen fra 1879 til 1894

Ramløse-Annisse sogneråd behandlede i august 1878 et forslag fra provst Krogh i Ramløse om, sammen med Kregme-Vinderød, Vejby-Tibirke og Melby Kommuner, at opretter en Pogeskole på Sandet.

Sognerådet var villige til at være med om en sådan skole, dog under forudsætning, at 3. klasse skolen i Ramløse blev nedlagt, på samme tid som Pogeskolen på Sandet begyndte undervisningen.

Kulturministeriet godkendte i februar 1879, at der kunne oprettes en Pogeskole på det såkaldte "Sand" for de mindre børn, ind til 12 år, fra hedestrækningerne mellem Arresøen og byerne Ramløse, Tibirke, Melby og Kassemosen. Det betød at skoledistriktet omfattede Ramløse Sand, Tibirke Sand og Asserbo Sand.

En lærer skulle ansattes og lønnes med 358 kr. årlig foruden skolepenge, fri bolig og brændsel. Samtidig blev det godkendt, at lærerindeskolen ved Ramløse skole kunne nedlægges.

Udgifterne ved skolens oprettelse skulle fordeles mellem de fire kommuner i forhold til det antal familier, som boede i den enkelte kommune indenfor skoledistriktet.

I april 1879 var det forberedende arbejde vedrørende opførelse af skolen så langt fremskredet, at der blev udarbejdet "Vedtægter for Fællesskab om en Pogeskole på Sandet".

De fire Kommuner købte i fællesskab en parcel af Martin Olsens lod i Karsemose, matr.nr. 5b Kasseemose by, Vinderød sogn, hvor en bygning til skole og beboelse blev opført.

Pengene til bygningens opførelse og anskaffelse af det fornødne inventar blev tilvejebragt ved, at de fire kommuner i fællesskab optog et lån af 2.000 kr. De fire kommuner skulle til enhver tid have part i ejendommen i forhold til den kapital som af hver var ydet.

Det blev overladt til et skoleudvalg at ansætte en ugift lærer eller lærerinde til en løn af 350 kr. årlig, samt brændsel og beboelseslejlighed.

Udgifterne til lærerløn, låneforrentning og afbetaling, samt bygningens vedligeholdelse og inventar skulle udredes af de fire kommuner i forhold til det antal familier som hvert år til 1. januar boede indenfor de anførte grænser.

Inden hvert års 1. januar skulle skoleudvalget tilsende Sognerådene afskrifter af regnskab over skolens udgifter i det forløbne år og overslag over udgifterne i det kommende år.

Ramløse-Annisse kommunes repræsentant i skolens bestyrelse var gårdejer Jens Nielsen, Horsebjerggård, Ramløse. På sognerådets første møde i januar 1880 godkendtes en regning på kr. 144,83 som betaling for året 1879.

I januar 1886 blev fremlagt regnskab over udgifter ved skolen for året 1885, Ramløse-Annisse kommunes andel af udgiften beløb sig til kr. 295,80.

Skolens første og eneste lærer var Ole Larsen Jensen, født 21. februar 1846 i Store Lyngby, søn af afbygger Jens Peder Larsen og hustru Marie Larsdatter i Store Lyngby. Efter et par år blev Ole gift med Marie Rasmussen, født 15. oktober 1860 på Frederiksberg.

Marie og Ole L. Jensen fik fire børn, Valborg Marie født 26. april 1883, Ejnar Axel født 24. oktober 1884, Hulda Astrid født 5. august 1886 og Olga Lydia født 28. september 1889, alle født i Adserbo skole, Vinderød sogn.

Sandskolen nedlægges.

I september 1893 forelå skrivelse fra Skoledirektionen med meddelelse om at Ministeriet har meddelt, at Sandskolen – As-serbo skole – ophæves 1. oktober 1894.

Lærer Jensen blev dog først opsagt til 1. oktober 1895. Børn fra Ramløse sogn stoppede i Sandskolen den 1. oktober 1894. Kommunerne Kregme-Vinderød og Vejby-Tibirke skulle først bygge nye skoler. Ramløse-Annisse sogneråd meddelte, at man intet havde imod, at de to andre kommuner benytter skolebygninger som hidtil indtil 1. oktober 1895 på betingelse af, at de selv lønnede læreren.

Efter skolens ophør blev ejendommen, i 1896 solgt til lærer Ole L. Jensen, der sammen med familien blev boende i huset. Ole Larsen Jensen døde den 5. juni 1926 på Kasse-mose Sand, 80 år gammel. Marie boede i huset ind til 1932, hvor hun solgte til fabrikant A. Hemmingsen.

Nuværende bygning på adressen er et sommerhus opført i 1945.

Skrevet af Aase Bomholdt.

50-Års Jubilæum:

I august måned 2023 bliver foreningen 50 år. I den anledning afholdes en reception

Fredag den 8. september 2023 kl. 15,00 til 17,00

I Kulturhuset, Store sal, Skolegade 43, Helsingør

**Bytur med Willy Larsen i Helsingø
Søndag den 11. juni 2023 kl. 14,00**

Foreningen vil endnu en gang invitere til en bytur i Helsingø. Willy Larsen vil underholde med fortællinger om huse og folk i området ca. 50 til 100 år tilbage i tiden.

Vi mødes på NAG's parkeringsplads og slutter ved Torvet.

Varighed: ca. 1 til 1½ time.

Alle er velkommen og deltagelse er gratis.

Vestergade 19, Helsingø, ca. 1915. Dyrslæge Grams bolig. (Foto fra Gribskov Arkiv)

DØNNEVÆLDE TEGLVÆRK & TAGSTENS- FABRIK OG PETERSHVILE TEGLVÆRK

I Dansk Handel og Industris blad nr. 1 fra 1936 kan læses følgende:

Når talen er om store teglværksanlæg, tænker man først og fremmest på Jylland og især på den danske teglværksindustri hovedcenter Nordjylland. De færreste tænker derimod på, at

man f.eks. på Sjælland kan blive stillet overfor anlæg af lige så imponerende omfang som mange af de jyske storværker.

Dønnevælde Teglværk & Tagstensfabrik og Petershvile Teglværk er som repræsentant for den sjællandske teglværksindustri et af de allerstørste på øen. Det grundlagdes i året 1908 af ingeniør Wulff og havde en årlig kapacitet på 2 mill. sten.

I 1919 omdannedes teglværket til et aktieselskab under navnet "Tegl", og på denne basis drives det indtil 1924, da Teglværkejer Wilhelm Wewer overtog det. Han har i den forløbne halve snes år bragt værket fuldt på højde med de tekniske forbedringer inden for branchen, ligesom han har udvidet og moderniseret på alle områder, og i øjeblikket er værkets samlede kapacitet hel oppe på 5-6 mill. sten. Der fremstilles hovedsagelig røde facadesten samt Teglsten. Anlægget drives ved damp, og ringovnen har et volumen på 20 kamre. Til Dønnevælde Teglværk hører et jordtilliggende på 35 tdr. land.

I 1933 opførte Teglværksejer Wilhelm Wewer desuden Petershvile Teglværk, hvis kapacitet er på størrelse med Dønnevælde, altså 5-6 mill.

Til denne virksomhed, der er yderst moderne indrettet og drives ved elektrisk kraft, hører 228 tdr. land, således at værkets drift er sikret langt ud i fremtiden. Også her fremstilles der røde facadesten og tagsten. De to teglværkers samlede produktion afsættes udelukkende til København.

På værkerne beskæftiges der i alt 115 mand – et beskæftigelsestal, der tydelig illustrerer virksomhedens omfang. Teglværksejer Wilhelm Wewer, der er født på Frederiksholm Teglværk den 18. oktober 1893, står som ene-ejer af de to virksomheder. Han er oprindeligt uddannet murer og arbejdede i dette fag i nogle år. Han besøgte samtidig teknisk skole. Senere gik han i lære i den nuværende branche på Frederiksholm Teglværk, og

så fulgte en række år som aktiv leder af forskellige værker: Fra 1915-18 var han bestyrer på Mullerup Teglværk, fra 1918-19 på Sølyst og endelig fra 1919-24 på Yding Teglværk, hvorefter han købte Dønnevælde Teglværk & Tagstensfabrik.

Foruden Dønnevælde Teglværk har der i vores område været teglværker i Mårup, Pibe Mølle (*Petershvile Teglværk*) og Helsingør Teglværk (*på Valbyvejen*).

Skrevet af Finn Klitgaard

Foto fra "Før og Nu"

1958 - Ramløse Købmandshandel, Frederiksværksvej 129 (Foto: Sylvest Jensen/Det Kgl. Bibliotek)

2019 - Frederiksværksvej 129, Ramløse (Foto: Erik Larsen)

Lokalhistorisk forening for Helsingø og Omegn

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen, Helsingø

Mail: info.lofoheom@gmail.com

Næstformand og Redaktør af medlemsbladet:

Willy Larsen, Helsingø – Mail: birkedal13@gmail.com

Kasserer: Finn Klitgaard, Ramløse – Tlf. 20 12 15 77

Mail: finn.klitgaard@adslhome.dk

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Aase Bomholdt, Ramløse – Tlf. 61 26 26 38

Niels Andersen, Annisse – Tlf. 42 41 57 60

Eigil Pagter Møller, Laugø – Tlf. 20 95 04 66

Per Glørup Mortensen, Helsingø – Tlf. 29 11 44 80

Suppleanter til bestyrelsen:

Bjarne Jørgensen og Kaj Bang

Foreningens hjemmeside:

www.lokalhistorisk-helsingo-omegn.123hjemmeside.dk

Facebook: Lokalhistorisk Forening Helsingø Omegn

Næste nummer af "De syv Sogne" vil være et udvidet jubilæumsnummer, der bl.a. fortæller foreningens historie. Forventes udsendt i august 2023.